

בעזרת השם יתברך

פרק ק"א

• האזינו •

אין דעם פרק ווערט ערקלערט:

דער גרויסער שכר פון די וואס זענען מוכיח
דעם ציבור און זענען מזכה את הרבים. -
פארוואס דער מחבר האָט מחבר געווען דעם
ספר "קב הישר".

דער וועלט בארימטער "חתם-סופר" זי"ע,
באטאנט אין זיין צוואה: "די טעכטער זאלן
לערנען אין די ערלעכע ספרים אויף אידיש, וואס
זענען באזירט אויף די אגדות חז"ל. זיין גרויסער
תלמיד דער "לב העברי", ר' עקיבא יוסף
שלעזינגער זי"ע, זאגט, אז דאס איז טאקע געווען
די כוונה פונעם "חתם-סופר".

אינהאלט

פון פרק ק"א

- א. אין דעם פרק ווערט דערקלערט: ווי גרויס איז דער שחר פון די מזכי הרבים.....ה
- ב. די מזכי הרבים זענען זוכה צו זעהן קינדער און אייניקלעך יראים ושלמים.....ו
- ג. מכתב נורא שקיבל הצדיק הגאון הקדוש רבי מרדכי באנעטה זי"ע, מן השמים.....י
- ד. אף הגדולים וחכמי דרא לא משגיחים רק לעצמם בלחודוהי, לזכות עצמם בלחוד.....יא
- ה. חייב אינש למסור נפשו בשביל רחימא דקב"ה ושכינתיה ובשביל רחימא דישראל כמא דעביד משה רבינו ע"ה ומרדכי ואסתר.....יב
- ו. לך כנוס את כל היהודים - כשיהיו כלם יחד, תזעק לפניהם זעקה גדולה ומרה בבכי רבה על גלות השכינה כביכול, ואנכי אהי' שם עם פיך להורתיך מה שתדבר.....יד
- ז. כולם יקבלו עליהם עול מלכות שמים באמת, לקיים מה שאומרים בכל יומא ויומא תרי ותלת ואהבת וכו' ולמסור נפש רוח ונשמה בדחילו ורחימא כדי להחזיר עטרה ליושנה ולקיים הדת על תילה.....יד
- ח. עם ד' חזקו ונתחזקה - ומי שהיכולת בידו לזרז לאחרים וזכות התשובה יגרום שירחם ד' עלינו יזכור לנו ברית אבות ויגאלנו גאולת עולם.....טז
- ט. בהתעוררות תשובה מועטה, נוכל לקות כי יקרב הגאולה.....יז
- י. מי שהיכולת בידו לזרז לאחרים וזכות התשובה יגרום שירחם ד' עלינו יזכור לנו ברית אבות ויגאלנו גאולת עולם.....יח

- יא. אודות הנהגתינו עם בנינו, הוא נורא מאוד בעו"ה, שאנו משתדלים ודואגים כל היום עבורם רק לענין מצבם הגשמי, ועבור מצבם הרוחני, הוא רק טפל אצלנו..... כ
- יב. שנאת חנם נתחזק מאד בעו"ה בדבר הפירוד אף בין האנשים המאמינים בתורת ד' בשלימות..... כ
- יג. אמר הקב"ה, אלו תרנגולת של אחד מכם היתה בורחת, כמה מבואות הי' מחזר אחרי', וארון בריתי בשדה פלשתים ואינם חוששים..... כב
- יד. המתחיל במצוה אומרים לו גמור - המצוה על אחרים לגמור..... כג

פרק ק"א

אין דעם פרק ווערט דערקלערט: ווי גרויס איז דער שכר פון די מזכי הרבים

א. בזוהר, אין זוהר פרשת תרומה (דף קכח, ע"ב) שטייט, אַז די וואָס דערוועקן מענטשן צום גוטן און זענען מזכה הרבים, איז דער שכר זייערע גרויס און פועלן פיר גוטע זאַכן.

א) עס איז באַוואוסט (קדושין מ, ע"ב) אַז די וועלט ווערט גע'משפט כאילו די מענטשן זענען האַלב חייב און האַלב זכאי, און איין עבירה קען איבערוועגן די וואָגשאַל פון די עבירות, און איין מצוה קען איבערוועגן די וואָגשאַל פון מצוות. און דורכדעם וואָס דער מוכיח שטראָפט די מענטשן, אפילו ווען נאָר איין איד טוט תשובה דורך זיין תוכחה, איז ער גורם איבער צו וועגן די וואָגשאַל פון מצוות

א) כל הזכויות שמזכים את הרבים נזקפין ונלווים למזכה הרבים.

בזוה"ק בראשית דף ע"ט, ויקח אברם וגו' "ואת הנפש אשר עשו בחרן". א"ר אבא אי הכי כמה בני נשא הוו אי תימא דכלהו אזלו עמי, א"ר אלעזר אין וכו'. א"ל ר' אבא אי הוה כתיב והנפש וגו' הוה אמינא הכי, אלא ואת הנפש כתיב, את לאסגאה זכותא דכולהו נפשאן דהוו אזלי עמי דכל מאן דמזכה לאחרא ההוא זכותא תליא בי ולא אעדי מני מנלן דכי ואת הנפש וגו' זכותא דאינון נפשו הוה אזיל עמי דאברהם (ועי' תד"א רבא פכ"ה).

כל מי שמרחם על המסכן ומחזיר לו נפשו מחשיב לו הקב"ה כאילו ברא אותו.

ובזוה"ק פ' ויקהל דף שמ"ג עה"פ הנ"ל וז"ל: תא חזי מאן דחייס למסכנא ואתיב לי נפשי קב"ה סליק עלי כאילו הוא ברא לנפשי, ועי' אברהם דהוה חייס לכל בני עלמא סליק עלי קוב"ה כאילו הוא ברא לו דכי ואת הנפש וגו'.

אלקנה זכה לבן כשמואל מפני שזיכה את הרבים

בספר שמואל א', כ' ויהי איש אחד כו' ושמו אלקנה גו', פסוק ג' ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה להשתחות ולזבוח לה' גו'.

אלקנה הי' עולה לשילה ארבעה פעמים בשנה, שלשה מן התורה, ואחת שקבל עליו בנדבה, שנא' ועלה כו' [ונא' בענין זה (שם כ"א) את זבח הימים ואת נדרו דמשמע חוץ מן שלש רגלים, ישועות יעקב] עלה אלקנה ואשתו

און איז מכריע די גאנצע וועלט לכף זכות. קומט אויס אַז דער זכות הרבים הענגט אָפּ אין אים.

ב. המוכיח (ב) דאָס צווייטע איז, וואָס דער מוכיח איז מקיים די מצוות עשה פון הוכח תוכיח את עמיתך (ויקרא יט, יז): דו זאָלסט שטראָפֿן דיין חבר און דורך דעם ווערט די קדושה געשטאַרקט, און די סטרא אחרא מוז זיך אונטער בייגן צו די קדושה.

די מזכי הרבים זענען זוכה צו זעהן קינדער און אייניקלעך יראים ושלמים

ג. השלישית, (ג) דאָס דריטע, ער איז גורם אַז דער כבוד פון השם יתברך ווערט דערהויבן. און זיין שכר וועט זיין דאָס ער וועט זוכה זיין צו זעהן קינדער און אייניקלעך יראים ושלמים.²

ד. הרביעית,

ובנו ובני ביתו ואחיו ואחיותיו וכל קרוביו היו עולין עמו, ואמר להם למדו דרך עבודה מן הכנענים ומן העכו"ם שעשו דרך עבודה לע"ז שלהם אע"פ שהם הבל וריק ק"ו שאתם צריכים לעשות דרך עבודה ולעלות לפני ארון ברית ה' שהוא אל חי וקיים בריך שמי לעלם ולעלמי עלמיה, אמר להם שיעלו כולם עמו וכשעולים עמו בדרך היו לנין ברחובה של עיר, והיו מתקבצין האנשים לבד והנשים לבד שכן האיש הי' מדבר עם האיש, והאשה עם האשה וגדול עם הקטן, והיתה המדינה מרגשת והיו שואלין להם להיכן תלכו ואומרים להם לבית האלקים שבשילה שמשם תצא תורה ומעשים טובים ואתם למה לא תבאו עמנו ונלך ביחד, מיד עיניהם משגרות דמעות ואומרים להם נעלה עמכם, וכן אמר להם עוד הפעם עד שעלו עמו.

לשנה הבאה חמשה בתים, ולשנה האחרת עלו עמו עשרה בתים, ולשנה האחרת הרגישו כולם לעלות והיו עולין עמו כמו ששים בתים, ובדרך שהי' עולה שנה זו אינו עולה לשנה האחרת, עד שהיו כל ישראל עולין והי' אלקנה מכריע את כל ישראל לכף זכות, וחינך אותם במצות וזכו רבים על ידו.

הקב"ה שהוא בוחן לבות וכליות א"ל לאלקנה אתה הכרעת את ישראל לכף זכות וחונכת אותם במצות וזכו הרבים על ידך אני אוציא ממך בן שיכריע את כל ישראל לכף זכות ויחנך אותם במצות ויזכו רבים על ידו, הא למדת בשכר מעשה אלקנה שמואל (תנא דב"א רבא, פרק ח').

(ב) מי שמזכה את הרבים השי"ת שומר עליו ועל זרעו בהשגחה מיוחדת שיהיו לברכה בתורה ויראת שמים, וזהו פשט הכתוב "כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה"

(ד) דאָס פערטע איז, אַז נאָך זיין טויט פירט מען דורך זיין נשמה דורך דרייצן טויערן פון די אויבערשטע וועלטן און קיינער וועט אים נישט שטערן. און אויף אים איז געזאָגט געווארן אין נביא (מלאכי ב, ה) מיין בונד איז געווען מיט אים, דאָס לעבן און פרידן. און מער פון דעם, דאס עס ווערט געמערט אויף זיין שכר נאָך אַ גרויסער שכר, און דאָס איז, וואָס דער מלאך וואָס איז באַשטימט וועגן די נשמות פון די מענטשן וואָס זענען מוכיח לשם שמים, מיטן נאָמען יהודעי"ת, ווי ס'שטייט אין זוהר (ח"ב. דף קכ"ט, ע"א), און דער מלאך ברענגט די צורה פון מוכיח פאַר השם יתברך, און ער בענטשט אים מיט אַלע ברכות

בספר דברי אברהם הביא, שבא פעם א' לבית רבו מרן החת"ס זצ"ל והתמרמר לפניו רבו, שע"י שהוא טרור בקהלה גדולה, וגם בלימוד הישיבה, ולהשיב לשואל דבר, עיי"ז אין לו פנאי להשגיח על בניו ויוצאי חלציו, ולתהות על קנקני במה שלומדי, והשיב לו: הלא דהע"ה אמר **"כל היום חונן ומלווה וזרעו לברכה"**, ואפשר לפרש הכוונה שמלווה ונותן את כל היום שלו, דהיינו העת והזמן שלו לאחרים, ומשגיח עליהם, וזרעו מה תהא עליהם? ע"ז אמר **"זרעו לברכה"**, ובזכות זה אף שהוא אין לו פנאי ועת להשגיח עליהם, השי"ת ישגיח עליהם שיהיו לברכה בתורה ויראת שמים, ונהנה רבו מאוד מדבריו, ואמר לו נחמתני בני נחמתני.

ואח"כ בשב"ק בסעודה שלישית סיפר החת"ס לתלמידיו הפי' הזה, והפליא אותו מאוד, והוסיף לפרש בזה הפסוק (משפטים) **"לא תהי' משכלה ועקרה בארצך את מספר ימך אמלא"**, כי בגמרא דרש **"לא תהי' משכלה ועקרה"** שלא תהי' עקר מן התלמידים, וכיון שיהי' לך הרבה תלמידים, ולא יהי' לך פנאי להשגיח על בניך כי תתן את ימך רק להשגיח על אחרים, על זה אמר השם יתברך **"את מספר ימך"**, מה שאתה נותן לאחרים אמלא, להשגיח על בניך וב"ב שיהיו לברכה, ודפח"ח. - (מובא ג"כ בספר טיול בפרדס דף ל', ובספר שיח שרפי קודש מובא בשם בעל חידושי הרי"ם זי"ע).

על ידי זיכוי הרבים זכו לאריכות ימים ועשירות ועוד.

(ג)

היהודי הק' מפשיסחה זצ"ל זכה לאריכות ימים על ידי זיכוי הרבים למרות מחלתו האנושה שהרופאים לא נתנו לו תקוה לחייו.

בזמן שהיה "היהודי" הקדוש מפשיסחה זצ"ל אצל רבו "החזוה מלובלין" זצ"ל, חלה פעם אחת במחלה קשה, והלך בנו של "היהודי" אל החזוה לבקש ממנו שיתפלל בעדו לרפואה שלימה. ואמר החזוה מלובלין:

כתוב: **"שלח לך אנשים ויתורו"** - שלפעמים כשרואים בשמים אדם מישראל כבר גמר כל עבודתו שהיה לו לעשות בעולם הזה, וכבר תיקן כל מה שהיה מוטל עליו לתקן, אז הקב"ה שולח אליו אנשים שיסתופפו בצלו, ויסעו אליו לתור את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון,

וואָס אברהם אבינו ע"ה איז געבענטשט געוואָרן, בעת ער האָט מקרב געווען די געצן-דינער צום אויבערשטן, ווי עס שטייט אין פסוק: וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרָן (בראשית יב, ה). און מען ברענגט אַרויף די צורה

וע"י כך תהיה לו לאדם זה עבודה חדשה - לתקן את בני-ישראל, ולהורות להם הדרך הישרה והרצויה, ובזה יוכל להוסיף עוד לחיות בעולם הזה.

וכן היה: תיכף נתרפא "היהודי" וחזר לבריאותו, ומיד התחילו נוהרים אליו רבים מישראל והלכו לאורו, ונעשה רבן של ישראל. (ועיין בקב הישר לעיל בפרק י"ט שמביא מה שהעיד על עצמו הרב החסיד מוהר"ר אברהם בעל המחבר שיבולי הלקט [על התורה] בהקדמת ספרו, שמן השמים פוסקו לו אריכות ימים ושנים כדי לזכות הרבים. ועי"ש באריכות: מעשה הנורא שאירע עם בעל שיבולי הלקט שכבר היה גוסס והוסיפו לו ימים ושנים בבית דין של מעלה מטעם שעוד לא-ל ידו לזכות הרבים.

אנחנו צריכים לעשות כמו שעשה אברהם אבינו, שהי' מתור אחרי בני אדם (ד) להכניסם תחת כנפי השכינה כמו שכתוב "ואת הנפש אשר עשו בחרן" ודרשו תז"ל שהי' אברהם מגייר אנשים ושרה מגיירת את הנשים.

בא וראה מה הרמב"ם כותב (הל' ע"ז פ"א ה"ג), וז"ל: כיון שהכיר [אברהם] אבינו ע"ה את בוראו. . . התחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם, ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד, והי' מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה עד שהגיע לארץ כנען והוא קורא, שנאמר ויקרא שם בשם ה' אל עולם, וכיון שהיו העם מתקבצין עליו ושואלין לו על דבריו, הי' מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירוהו לדרך האמת, עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות, והם אנשי בית אברהם, ושתל בלבם העיקר הגדול הזה, וחיבר בו ספרים, והודיעו ליצחק בנו, וישב יצחק מלמד ומזהיר, ויצחק הודיע ליעקב, ומינהו ללמד, וישב מלמד ומחזיק כל הנלויים עליו, ויעקב אבינו למד בניו כולם, והבדיל אחד ממונה כדי שלא תשכח הלימוד. והי' הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלויים עליהם, ונעשית בעולם אומה שהיא יודעת את ה', עכ"ל.

ומובא במדרש ויקרא רבה פ"ה על פסוק שה פזורה ישראל, מה דרכו של שה לוקה באחד מאבריו וכולם מרגישים, ר"ל שדרכו של השה כל העדר מתחברים ביחד, וכשאתה לוקה ברגלו והיא עומדת יעמדו כולם, וכן ישראל, אם אחד חוטא כולם ערבים בעדו.

ואיתא במדרש שמות רבה (פ"ב, ב), וז"ל: אמרו רבותינו, כשהי' מרע"ה רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח מנו גדי, ורץ אחרינו עד שהגיע לחסית. כיון שהגיע לחסית נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיון שהגיע משה אצלו, אמר, אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא, עיף אתה, הרכיבו על כתפיו והי' מהלך. אמר הקב"ה, יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך, חייך אתה תרעה צאני ישראל. הוי ומשה הי' רועה. עכ"ל.

והחפץ חיים זצ"ל במכתבו על דבר מאכל כשר לחיילים, האריך בענין הערבות, ובסוף דבריו הביא מה דאיתא במד"ר ויקרא, משל לאחד שהי'

מהלך בספינה ונטל מקדח וקדח בספינה, אמרו אנשי הספינה מה אתה עושה, אמר להם הלא תחתי אני קודח, אמרו לו, והלא אתה מציף עלינו את מי הים, אף כאן בעניינינו, **ישראל אחד חוטא וכולם נענשים**.

עוד כתב שם החפץ חיים, וז"ל, ויתכן שלעתיד לבוא יתבעו לאחד על הלב ובשר חזיר, ויענה הלא נזהרתי בכשרות כל ימי ולא אכלתי משום חשש סירכא, ויענו לו הלא פלוני אכל והתביעה היא עליך ג"כ, שערכת בעדו בעת קבלת התורה. והלא אחז"ל בابل, עני שאין לו מה לאכול מותר לו לעשות מלאכה בצנעא לאחר ג' ימים לאבילתו, אבל אמרו חכמים, תבוא מאירה לשכניו שהצריכוהו לכך (והיינו שהי' להם לסייעו שלא יבוא לידי כך). והתם הוא רק איסור דרבנן, והכא הוא חיוב מלקות על כל כזית וכזית, ואיסור דאורייתא הוא אפילו על משהו.

עוד כותב שם: אנו אומרים באבינו מלכנו מחה והעבר פשעינו וחטאתינו מנגד עיניך, ואח"כ אנו אומרים אבינו מלכנו מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו, ואי שטרי חוב חדשים, אלא הוא שטר חוב של ערבות, עיי"ש עוד באריכות. וכן כתב הצה"ק רבי הלל מקאלאמייע זי"ע בספרו משכיל אל דל.

ובפרשת קריאת שמע (ואתחנן ו, ה) כתיב ואהבת את ה' אלקיך וגו', ופי' חז"ל (יומא פו, א) **שיהא שם שמים מתאהב על ידך** (לחבירך, רש"י). והוא כמו אוהבו הנאמן של המלך, שמשתוקק לאהב את המלך על כל בני המדינה, שיהיו הכל נאמנים בעבודתם למלך באהבה ובלב שלם.

ועי' בספר חרדים, תשב"ץ ורמב"ם, שמובא שם ג"כ בפירוש הכתוב ואהבת את ה' אלקיך, שידרוש לאחרים דברי כבושין עד שיאהב אותו יתברך על בריותיו ויכניס בלבם אהבתו יתברך. וכמו איש נאמן האוהב את המלך, שהוא משתדל בכל כחו להכניע את האומות האחרות להכניסם תחת ממשלת מלכו.

ובספר הקדוש חובת הלבבות שער אהבת ה' פ"ו כתב, וכן מי שאינו מתקן אלא נפשו בלבד, תהי' זכותו מעוטה. ומי שמתקן נפשו ונפשות רבות, תכפל זכותו כפי זכיות כל מי שמתקן לאלוקים, כמו שאמרו חז"ל כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ואמרו משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו שנאמר (דברים ל"ג) צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, ואומר (משלי כ"ד) ולמוכיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב וכו', עיי"ש.

והחפץ חיים מסיים: ולכן, **אם לא נשים לב לקרב את אחינו בני ישראל בהנחת תפילין, שמירת שבת טהרת המשפחה וכיו"ב, הרי בודאי אשר מטעם ערבות הנה בבוא עת הפקודה יגיע לנו על זה עונש גדול ח"ו, כאילו אנו בעצמו לא הנחנו תפילין וחללנו את השבת ח"ו. ולפי זה, אף האדם השלם יכול להיות אשר לעתיד לבוא ידונו אותו על זה שלא הניח תפילין וכו', וכאשר ישאל בתמיה, מנין לי האיסורים הללו וחף אני מהפשעים האלה, ישיבו לו: האם לא ידעת כי כל ישראל חברים וערבים זה לזה, ואתה עמדת מרחוק ולא ראית להושיעם בהנחת תפילין, שמירת שבת, טהרת המשפחה וכיו"ב, וע"כ בוא וקבל דינך כיאתה לך.**

פון דעם וואָס איז מזכה הרבים דורך תוכחה" אין די זיבעציג פאַרהוילענע וועלטן, וואס קיין שום אַנדערע מענטש איז נישט זוכה צו דעם נאָר ער.

הוספה

**מכתב נורא שקיבל הצדיק הגאון הקדוש רבי מרדכי
באנעטה זי"ע, מן השמים**

**שגזרו עליו בבית דין של מעלה להסתלק מן העולם טרם
זמנו אך ורק שלא הוכיח את בני דורו, אעפ"י שלמד תורה
לשמה יומם ולילה בלי הפסק בקדושה וטהרה וצם משבת**

(ה) **המזכה את הרבים הוא היחסן הכי הגדול בשמים**

ראה מה שכתב בספר הקדוש ישמח משה עה"ת בהקדמה בקונטרס תהלה למשה דף י"א ע"ב וז"ל:

...כמבואר בזוהר תרומה (ד' קכ"ח) ההוא זכאה בעי למרדף בתר חייבא וכו' בגין דיחשב ליי כאלו הוא ברא ליי ודא איהו שבחא דיסתלק ביי יקרא דקב"ה יתיר משבחא אחרא וכו', ועל דא באהרן ורבים השיב מעוון וכתוב בריתי היתה אתו החיים והשלום ועי"ש (בד' קכ"ט ע"א) כמה הפליגו שם כמה גדולים זכות הצדיקים שמחזירים רשעים בתשובה.

וכן שמעתי מאדמו"ר ז"ל אשר ספר לו מוזל"ה איך שפעם אחת נפגשו בעולם העליון רש"י ז"ל עם הרב הקדוש ר' איציקל מדראהאביטש ושאל רש"י ז"ל לר' איציקל איזה זכות המצוה יש לו לבנו הרב הקדוש ר' מיכל המגיד משרים מזלאטשוב מה ששומע שמרעישין בכל העולמות עם בנו הרב הנ"ל והשיב לו ר' איציקל הנ"ל איך שלומד תורה לשמה ולא נתקררה דעתו של רש"י ז"ל, ואמר לו עוד, שבנו הרבה לסגף את עצמו בתעניות וסגופים, וגם בזה לא נתקררה דעתו הקדושה.

ואמר לו עוד אשר הרבה בגמילות חסדים וצדקה, ופיזר נתן לאביונים, וכדומה, ועוד לא נתקררה דעתו. שוב אמר לו **שרבים השיב מעון ועשה הרבה בעלי תשובה בעולם ובה נחה ושקטה דעתו של רש"י ז"ל ונחה דעתו הקדושה מה שמרעישים אתו כל הפמליא של מעלה ע"כ.**

מובן כי מעשה כזאת לא יוכל לספר אשר עיני בשר לו ואך לאדם אשר עיניו משוטטות בעולמות עליונים שומע ורואה מה שלא ישמע לזולתו. יוכל לספר כזאת.

לשבת וערך חצות מדי לילה בלילה, ועכ"ז נתוודע לו שמצות תוכחה עולה על גביהם.

אגרת הקודש

העתק אגרת שבא אל הגאון הקדוש ר' מרדכי באנעטה זי"ע, והוא כעין פתקא מן שמיא

[מצאתיו בסוף ספר שו"ת פרשת מרדכי, וז"ל שם]

העתק מאגרת ישן נושן שנמצא אצל הרב הצדיק מו"ה ליב ז"ל אב"ד דק"ק קארלסבורג, ואמר שנכתב בשנת תק"פ, ואמר שנמצא בלייפניק בזמן ההוא, למעלה נכתב בזה"ל מכתב מפלוני אלמוני להרב הגאון מו"ה מרדכי בנעט זצ"ל בלשון תרגום וז"ל:

אל נשיא ישראל אב"ד דק"ק ניקלשבורג והמדינה

ה' עמך גבור החיל חביבי וידידי מרדכי היהודי איש ימיני מסטרא דקדושה, הנה יצאתי לקראתך כי הקב"ה מבני מתיבתא שדרוני לאתוויי לך שלם ולאודיעותך הלא אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה מעידנא דפסלת לך ארבעה טורים נגד ד' אותיות הוי" ב"ה בכך תעלה ותתנשא ותתרומם לפני כל בני מתיבתא דרקיע וכלם משדוין לך שלם על שאתה עוסק תדיר באורייתא ובפוסקים קמאי, ובפרט הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ומרדכי שאתה מחבר אותם זה בזה, ואע"ג דכמה עידנא דאפרדת מנהון לעסוק ביגיעה רבה כמקדמת דנא מחמת חולשא, מ"מ כיון דאהדרותא דלבך תדיר לדחלתא דה' ולאורייתא ומסגיאאות טיבותא ורחמי דקב"ה איתקף עלך, לכן שדרני לגבך לעורר נר"נ דילך.

אף הגדולים וחכמי דרא לא משגיחים רק לעצמם בלחודוהי, לזכות עצמם בלחוד

הלא ידעת אם לא שמעת, איך גברה פרצות בישראל ואבדה אמונה,

ואפיקורסת מתגברת בכל יומא ויומא, לית קרתא דלית ב' מכת דלהון, אית בהון בגילוי, וסגי מנהון בטמירא תיפח רוחם, ומכחישין בתורה שבכתב ושבע"פ, ומזלזלין בדברי חז"ל, ועי"כ אורייתא מתמעטת בכל עידן ועידן, וכמעט נתקיים דברי שמואל קדישא **עתידה תורה שתשתכח מישראל, והמון עם כולם שיכורים מחמדת העולם הבלי הבליים, והאי גרם דאיתפשט מסאבתא טובא בעלמא ואתפגים סגי ואיתחזק ס"א ס"מ וחילא, ושכינתא קדישא כביכול בגלותא רבא, ואורייתא חוגרת שק ומתפלשת באפרא וצווחת וי וי רגזה הארץ תחת עבד כי ימלוך ושפחה תירש גבירתה, ולית מלאך מליץ אחד מני אלף אינון מגיני דרא להשיב חמת המלך מלך מלכי המלכים הקב"ה לקנאות קנאת ה' צבאות ולנקום נקמת ד' בהנהו רשיעא כמה דעביד פנחס קנאה, וכו' והשתא לית מאן דמשגח בגודל גלותא דשכינתא חרב ויבש סגי על די עובדא בישא דרשיעי ולית מאן דמתקנא קנאת מטרוניתא קדישא, ובני עלי' המה מועטים, ואף הגדולים וחכמי דרא לא משגיחים רק לעצמם בלחודוהי, לזכות עצמם בלחוד, אבל לא לזכות דרא לעורר תשובה בעלמא כמא דעבד מרדכי ואסתר ביומי דאחשוורוש ופולחנן כפולחן עבדא למרא דלא יחזו בשאר אחוי למעבד פלחנא כדקא יאות משום דלא מחשב ליקרא דמא, ודא ממש יראה תתאה דלא כעובדא דברא קמי אבוהי דמסר נפשו ורוחו ונשמתו בדיל אבוהי מחמת רחימא דאבוה וכבר נאמר באורייתא ואהבת את ד' וכו', וכמה דפירש משה אמיתי על פסוק מה ד' שואל וכו'. וכבר צווחו חז"ל אל תהיו כעבדים וכו'.**

**חייב אינש למסור נפשו בשביל רחימא דקב"ה ושכינתיה
ובשביל רחימא דישראל כמא דעביד משה רבינו ע"ה
ומרדכי ואסתר**

ומה דשגור בפיהם להתנצל אין בדור הזה מי שיכול להוכיח, משום דאין מקבלין תוכחה, וכשם שמצוה לומר דבר הנשמע,

כך מצוה [שלא] לומר דבר שלא נשמע, אכן התנצלות דא לאו כלום הוא, כמאמר חז"ל אם לפניך גלוי לפנייהם מי גלוי, ואף **חייב אינש למסור נפשו בשביל רחימא דקב"ה ושכינתיה ובשביל רחימא דישראל כמא דעביד משה רבינו ע"ה ומרדכי ואסתר** ושאר קדושים שמסרו נפשם למיתה בשביל ישראל, ואהדרו עלמא לתשובה שלא יתוקד עלמא בשלהובא דדינא קשיא חלילה כמ"ש רשב"י ז"ל. ואתה בני חביבי ראה הנה נתתיך נגיד על עמי וכל גדולי דרא סרים למשמעתך וכל מנהיגי ונגידי עמא דחלין ממך ויש לאל ירך לעשות כרעותא דלכך, ואעפ"כ אתה יושב דומם כאיש אשר לא שומע ואין בפיו תוכחות ללחום מלחמות ד' ולמלוך ביד חזקה על הנך רשיעי' דאחריבין עלמא, וממך יראו שאר כחמי דרא ויושבים ושותקים ובינו לבינו האמונה והדת ישראל הלך וחסור בסיבתך, ועל דא קמו הרבה מקטריגים לקבלך וקמו עליך בדינא קמי קוב"ה, אלו מיימינים ואלו משמאילים, וכמעט דאיתגזר דינא עלך לולא דבני מתיבתא דרקיע אוליפו עלך זכו בפרט יעקב דחילו (הוא רבינו יעקב בעל הטורים ז"ל) ויוסף תנאי (הוא מרן בעל הבית יוסף ז"ל) וקמו בסעךך ואמרו להתנצל יתך.

שאתה הוא בסוף הגלגול נשמת מרדכי היהודים וכמה שהוא לא דחיל משום אדם אפיל מפני המן הרשע, כך אתה לא תדחל משם אדם שבעולם.

אילו היית יודע חלק א' מיני אלף אלפי אלפים תוקף צער גלות השכינה כביכול וחורבת עולמות העליונים, בודאי היית מוסר עצמך למיתה כאחד מקדושים הקדמונים, ואף הקב"ה בזכות תורתך רחים יתך ושוזיב יתך מדינא, והסכימו במתיבתא דרקיע, וקב"ה וכל בני מתיבתא שדרוני לותך לאודעותך שאתה הוא בסוף הגלגול נשמת מרדכי היהודי וכמה שהוא לא דחיל משום אדם אפילו מפני המן הרשע, כך אתה לא תדחל משם אדם שבעולם.

והנה אתה מתפלל תדיר להדריךך בדרכי התשובה והעבודה, ושדרוני ללמדך להועיל את המעשה אשר תעשה, וזה יהי' לך לזכו לדרא דרין ולעמי עלמין.

לך כנוס את כל היהודים - כשיהיו כלם יחד, תזעק לפניהם זעקה גדולה ומרה בבכי' רבה על גלות השכינה כביכול,

ואנכי אהי' שם עם פיך להורתיך מה שתדבר

וכה תעשה לך כנוס את כל היהודים אינון חכימין דרא שרים ומלכים, מאן מלכי רבנן היושבים על מדין בכל אתר ואתר וקציני ונגידי ומנהיגי דרא שאתה מכיר בהם שאינון סרים לדחלתא דקוב"ה לאתר חדא ליום המוגבל, וכשיהיו כלם יחד תזעק לפניהם זעקה גדולה ומרה בבכי' רבה על גלות השכינה כביכול, אשר כמה שנים נפלה ואין מנחם לה, ועל גלות התורה, ועל ביטול הדת, ועל התגברות השקר, ואבדת האמונה, ולעורר לבבם לקנאות קנאות ד' צבאות, ואנכי אהי' שם עם פיך להורתיך מה שתדבר.

כולם יקבלו עליהם עול מלכות שמים באמת, לקיים מה שאומרים בכל יומא ויומא תרי ותלת ואהבת וכו' ולמסור נפש רוח ונשמה בדחילו ורחימא כדי להחזיר עטרה ליושנה ולקיים הדת על תילה

וכד ישמעו מלין אלין מפומך, כולהו יודון וישבחוך לך, ואפי' הנך גדולי הדור שאתה תחשוב שלא תפוגו לדברך' כמו

(ו) בא וראה מה שכתב היעב"ץ בס' מגדל עוז, עלית היראה:

בדברים הנוגעים ליסודות היהדות של התורה והאמונה, שלא תבהל אפילו לא מן המלאך, ולא מפני מלך, לא מפני החכם או עשיר או זקן, וכל שכן שאסור להתחשב באלו הלועגים ועושים צחוק מדברים אלו, ואפילו כשמדובר באנשים כאלו שכלפי חוץ הם מתחזים ליהודים דתיים, אל תסתכל עליהם כלל כי בתוך תוכם הינם אנשים מושחתים, ואפילו כשאף אחד אינו מסכים אתך, אדרכה, השכר שלך יהיה פי מאה.

כך כותב גם הגה"צ מהרא"י מרגליות זצ"ל (ביאור בר יוחאי) 14 שזה שמסתכל על הפרנס ועל הכבוד שלא ישנאו אותו ושותק, אז בודאי שיענישו

משה עברי מפ"ב ומשה מהיר מבודון, אדרבה אינן יהוה לך לסייע רבה, ואתה תתגדל ותתרומם בלבהון, ועבדו לך יקרא סג' וכלהון מקטן ועד גדול יתלבשון עוז וגבורה ויקבלו עליהם עול מלכות שמים באמת, לקיים מ"ש בכל יומא ויומא תרי ותלת ואהבת וכו' ולמסור נרו"נ בדחילו ורחימא כדי להחזיר עטרה ליושנה ולקיים הדת על תילה, ומה טוב אם יהי' בכניסתכם מאה רבנים והוא סוד בתיקון עולמות העליונים כידוע, וה' עליכם יראה ויתן בלבבם עצה כי המשפט לאלקים הוא, ויתן לכם חן וחסד בעיני המלך והשרים לסמוך ידכם לכוף כאגמון ראש רשעים, וביד חזקה תמלוכו עליהם, ולהכניע את האפקורסים, ותראו נסים ונפלאות גלויים ונסתרים מה שיעשה ה' לכם כמו בימים הראשונים, וכל כנסי' שהוא לשם שמים סופה להתקיים, על כן תקנות גזרות וחרמות גדולות כמו שנעשה כבר בימים קדמונים בכת ש"ץ ימ"ש, ואחר כך תלכו בשלום רב כל אחד למקומו איש חרבו על ירכו לייסר את בני עירו, וכל ישראל ישמעו וייראו, וכולם יענו ויאמרו נעשה ונשמע, וישובו אל ה' בכל לבבם ובכל נפשם ובכל מאודם, ואיש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק, והחלש יאמר גבור אני לעשות רצון קונו, ותמלא הארץ דעה לדעת את ד', ובאתערותא דלתתא יתעורר התעורותא דלעילא בעולם התשובה היא בינה והיא יובל, ומשם ישפע שפע רבה בכל הספירות עד מלכות שמים מלכות כל העולמים, ומשם יבנה ויכונה מלכות בית דוד ויצמח פורקניה ויקרב משיחא, וימלוך בציון במהרה בחייו וביומיכון ובחי' דכל בית ישראל, ויהיה ד' אחד ושמו אחד, ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום, ד' עוז לעמו יתן ד' יברך את עמו בשלום.

אותו מן השמים, וכך כתב לי רב הסבא קדישא, שזה שובר את היהדות, ולכן האפיקורסים והרשעים התחזקו, ואפילו על החיים אסור להסתכל בזמן כזה, אפילו אם נהיה יחידים בעולם, ע"כ.

עם ד' חזקו ונתחזקה - ומי שהיכולת בידו לזרז לאחרים וזכות התשובה יגרום שירחם ד' עלינו יזכור לנו ברית אבות ויגאלנו גאולת עולם

הנה כאשר נתבונן במצב הזמן כעת, נמצאהו כי הוא נורא מאוד מאוד כי מצוקותיו רבו כמו רבו ואי אפשר לנו להעלות על הכתב, ונתקיים בימינו ממש התוכחות האמורות בפ' בחוקתי ובפי תבא.

אבל יש לנו להתבונן במה שכתוב בפרשת ואתחנן והפיץ ד' אתכם בעמים וגו' ובקשתם משם את ד' אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו כי אל רחום וגו' כי זו הפרשה מרמז על זמן הגאולה כדאיתא במ"ר בדברים, יתברך שמו של הקב"ה שיודע מה היה ומה עתיד להיות, ומגיד מראשית אחרית, בפרשה זו הראה משה לישראל אם יחטאו האיך הן עתידין לגלות והאיך הן עושין תשובה והאיך הן נגאלין, האיך הן חוטאין דכתיב ועשיתם הרע וגו' ואח"כ והפיץ ד' אתכם בעמים ואח"כ בצר לך וגו' א"ר אלעזר כשנגאלו ממצרים מתוך חמשה דברים נגאלו, מתוך צרה דכתיב "ויאנחו בני ישראל", מתוך תשובה "ותעל שועתם", מתוך רחמים "וירא אלהים את בני ישראל", מתוך הקץ "וידע אלהים", אף לעתיד לבוא מתוך צרה בצר לך, מתוך תשובה "ושבת עד ה' אלהיך", מתוך רחמים "כי אל רחום ה' אלהיך", מתוך זכות אבות "לא ישכח את ברית אבותיך" באחרית הימים הרי מתוך הקץ, וביאור המאמר הוא דכל החמשה דברים יסייעו להגאולה והיינו דאלו היתה תשובה שלימה אז היא בעצמה היתה מביאה הגאולה אף שלא בזמנה דכתיב היום אם בקולו תשמעון, אבל בזמן שאין התשובה שלימה אז צריכה היא לכל החמשה דברים לקירוב הגאולה.

בהתעוררות תשובה מועטה, נוכל לקות כי יקרב הגאולה

ועל כן אל 'פלא בעינינו במה נזכה בדור הזה להגאולה דהלא לא אכשור דרי ואדרבה בדורות הקודמין היינו עומדים במצב יותר קרוב לעבודת השם, אבל התשובה פשוטה דאז לא הגיע עוד זמן הקץ וגם אולי לא הגיעו עוד אז הצרות למרום קיצו כהיום, וכהיום שנתקיים בנו כל הסימנים האמורים במסכת סנהדרין (דף צ"ז) סמוך לגאולה, וגם גדר הפיזור והטלטול בקצות הארץ, ונתקיים בנו אם יהי' נדחך בקצה השמים נוכל לקות כי התקבצו כל הדברים יחד ובהתעוררות תשובה מועטה נוכל לקות כי יקרב הגאולה, כי הצרות הגיעו למעלה ראש והגלות נתארך עד שנוכל לומר בפשיטות כי כבר הגיע זמן אחרית הימים' ואם כן עתה, בודאי החיוב עלינו להתעורר לתשובה, וזה יקרב הגאולה, וכמו שנאמר בפרשת נצבים "ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום ושב ד' אלהיך את שבותך ורחמך".

ואל יטעה הקורא בדברינו שהגיע זמן אחרית הימים שאנו מחליטין שעת זו היא זמן הקץ בצמצום כי הדבר הזה בודאי סתום וחתום עד הגלות נגלות אור ישועתו, אבל על כלל הזמן אנו אומרים שהעת הזאת בודאי חבלי משיח הוא שנתקיים בו כל הסימנים שנאמרו בגמרא אודות הזמן ההוא, ועד כמה ימשך לא נוכל לדעת, וביד ד' הוא לשום קץ להחבלים ולמהר הלידה, נוכידוע מה שכתב הגר"א כי כל

(ז) הגר"א ז"ל קבל על עצמו ענין גלות, ונזדמן ששכר בדרך עגלה אצל עגלון אחד ישראל, והסוס בהליכתו בדרך נזדמן שסר מן הדרך והלך על ערוגות ההולכות בצד הדרך והערוגות היו של עכו"ם ונסתכל העכו"ם מרחוק ורץ להעגלה להכות להגר"א היושב בתוכה, והיה ברצון הגר"א לענות לו אני אינני פושע בזה, העגלון חייב בזה שלא שמר בהמתו כראוי, ונתחזק ולא ענה אותו דבר, ואמר הגר"א אחר כך, **שאלו ענהו דבר זה היה נכנס על ידי זה בכלל מלשין והיה מוכרח אח"כ להתגלגל עבור זה בכלב נובח ולא היה מועיל לו להצילו מזה לא תורתו ולא מצותיו.** (שם עולם ח"ב בהשמטות).

הגלות הוא בחינת הריגון, וסוף הגלות כשהגיע זמן קרוב לקץ הוא בחינת חבלי לידה].

מי שהיכולת בידו לזרז לאחרים וזכות התשובה יגרום שירחם ד' עלינו יזכור לנו ברית אבות ויגאלנו גאולת עולם

ואף בכל זמן וזמן שמגיע צרות לישראל מחוייבים הם להתעורר לתשובה ובזה יוסר הצרות מהן כמו שכתב הרמב"ם בהלכות תענית פ"א וז"ל [נדאם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרית, הרי זה דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים ותוסיף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה והלכתם עמי בקרי והלכתי גם אני עמכם בחמת קרי, כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו, אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי עכ"ל], וכ"ש בזמן הזה שהצרות תכופות עד מאד וזה הוא אחד מסימני הגאולה כמו שאחז"ל: אם ראית צרות מושכות ובאות כנהר חכה לו שנאמר וכו' בודאי צריך הוא להתעורר לתשובה כל אחד ואחד לעצמו, ומי שהיכולת בידו לזרז לאחרים" וזכות

(ח) גם אם מזכה רק יחיד (באופן שהיה עושה כל מה שביכלתו לזכות את הרבים) נחשב כאילו זיכה את הרבים, [עיי' (יומא פ"ז), (סנהדרין נ"ד), (שבת קמ"ט), (סנהדרין צ"ט)].

זאת ועוד בשמים מחשיבים מאד את הבזיונות שסובלים למען כבודו יתב"ש. וכל מה שיתרבו הבזיונות חלקו יהי יותר גדול בעת פקודתו. ולפום צערא אגרא ככל שתגדל העגמ"נ החלק לעוה"ב יגדל.

וכה"ג איתא בירושלמי דפאה פרק בתרא לענין גבאי צדקה וז"ל: ר' אלעזר הוי פרנס, חד זמן נחית לבייתה א"ל מאי עבדתון, א"ל אתא חד סיעה ואכלין ושתיין וצלין עלך, א"ל ליכא אגר טב, נחית זמן תניין א"ל מאי עבדתון א"ל אתא חד סיעה חורי (אחרת) ואכלין ושתיין ואקלונך (ביזו אותך), א"ל כדון איכא אגר טב, עכ"ד הירושלמי.

וכן על דרך בכל מצוה ומצוה, יהיה תשלום גמולה לפי ערך הצער שהשיגו ע"י קיומה, וכה"ג מצינו בתורה לענין קרבן ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגו', שאחז"ל אמר הקב"ה מי דרכו להתנדב מנחת סלת עני, מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו, והכל הוא מטעם כי הקב"ה מביט על קיום המצוה באיזה אופן קיימה, אם מתוך הריגות או מתוך דחק ועוני, או שאר מיני

בזיון, וככל שיתגדל הצער בעת קיומה יתגדל הריח בעת תשלומה, וכמאמר הכתוב הזורעים בדמעה ברנה יקצורו.

ועל הטענה שלא נועיל כלום: כתב כבר החפץ חיים בספרו נדחי ישראל: דעו כי בעולם הבא משלמים ולוקחים בחשבון את עצם היגיעה העמל והטורח עצמו עבור כל מצוה ומצוה ובפרט כשעוסקים למען הזולת והכלל כולו, ובמיוחד כשהמדובר הוא בהצלת קיום העם המתדלדל ומתמעט שנכרת ממנו אבר אחר אבר ובניה מתנתקים, ואנו נשארים מעט מן המעט כתורן בראש הזה, אין מחשיבים לפי התוצאות רק לפי המעשה אשר יעשון גם כשאין מועילים בזה מאומה, כל תפקידנו בעוה"ז הוא אך ורק לפעול לעשות להשתדל ככל אשר בכוחינו ביכלתינו באפשרותינו, ושוב פעם לעשות כי לא עלינו המלאכה לגמור, רק לדרוש לבקש ולהתחנן לא להתעייף ולא להתייאש אך לדבר לבאר להסביר ללא ליאות את גודל האחריות המוטל עלינו, ומאתנו דורשים רק מה שבכוחנו וביכלתינו לעשות שנעשה ותו לא, החובה עלינו הוא לדבר לזעוק ולהתריע להרים קולינו לשפוך צקון לבנו לפני אלה שבכוחם ובידם לעשות לאלה שהשי"ת חננם באונם ובהונם כפקדון אצלם כדי שבבוא העת והצורך ישתמשו בהם לעשיית רצונו וחפצו למלא חובתו שהטיל עלינו וישארו שומרים נאמנים לבעל הפקדון. אדרבא בזאת יבחנו אם אינם מועילים בתפקידם כשומרים שאינם פושעים בשמירתם. אך לנו אסור להתייאש גם כשמשיבים פנינו ריקם, כי אנו את שלנו עשינו ועושים, וכסיפור הידוע בענין העסקנות למען הכלל שרק בפעולות לבד למען הכלל כבר משתלם.

רק לפעול לבד למען הכלל כבר משתלם

בנושא של עסקנות למען הכלל יש אימרא מאוד אופיינית שנאמר בהמשך מהגאון רבי שמעון סופר זצ"ל מקראקא שאמר פעם אחת לעסקן ציבורי, שהרגיש את עצמו נפול ומיואש בעת שלא יכל לפעול בענין אחד ושתדלנותו לא הועילה.

העסקן הלך מביתו בליל הפסח באמצע עריכת הסדר כדי להשתדל עבור ענין נחוץ מאד וכשפעולותיו לא הניבה פירות היה לו עגמת נפש מדוע ועל מה הפריע עצמו בחינם מעריכת הסדר.

הראה לו רבי שמעון את המאמר חז"ל (בירושלמי), שמספר לנו מעשה ברי' אבוהו שהיה מסתלק מן העולם וראה כל הטוב שמתוקן לו לעולם הבא, התחיל להיות שמח ואמר: "כל אלו לאבוהו - ואני אמרתי: לריק יגיעתי..."

ר' אבוהו - הסביר ר' שמעון לאותו אברך העסקן - מצאנו הרבה פעמים בש"ס, שהיה עסקן גדול למען הכלל, תמיד הלך בשתדלנות אצל המלכות היה משתדל עבור עם ישראל והיהודים, כמובן שכך הוא מדרך השתדלנים שהרבה פעמים קורה שלמרות כל היגיעות והשתדלנות אין מועילים לפעול כלום.

ואז היה לר' אבוהו מחמת זה עגמת נפש והרגיש עצמו מיואש, ולא האמין כלל שמתוקן עבורו משהוא לעולם הבא. לכן היה כל כך שמח בשעת פטירתו כשראה כל הטוב שמתוקן לו לעולם הבא ואמר: כל אלו הם בשביל אבוהו, ואני כבר חשבתי אחרת שכל יגיעתי הוא לחינם ולריק.

התשובה יגרום שירחם ד' עלינו יזכור לנו ברית אבות ויגאלנו גאולת עולם, כמו שכתוב ושבת עד ד' אלהיך ושמעת בקולו כי אל רחום ד' אלהיך וגו' ולא ישכח את ברית אבותיך וגו', (חומת הדת מהג' חפ"ח).

אודות הנהגתינו עם בנינו, הוא נורא מאוד בעו"ה, שאנו משתדלים ודואגים כל היום עבורם רק לענין מצבם הגשמי, ועבור מצבם הרוחני, הוא רק טפל אצלנו

והנה כאשר נתבונן בחורבן שני בתים נמצא כי בית ראשון נחרב העיקר על עון בטול תורה כמו שאחז"ל על הפסוק על מה אבדה הארץ ויאמר ד' על עזבם את תורתי, וויתר הקב"ה על עון ע"ז וג"ע ושפיכת דמים ולא וויתר על עון בטול תורה, ובית שני חרב על עון שנאת חנם כידוע, בעו"ה בזמנינו שני העונות שולטות, עון בטול תורה גבר מאוד עד שבעו"ה בכמה מקומות בתי מדרשים סגורין ואין פותחין אותם אלא לתפלה, וגם הפתוחין שוממין כל היום, או לנו מה שעלתה בימינו ובפרט כאשר נתבונן אודות הנהגתינו עם בנינו הוא נורא מאוד בעו"ה שאנו משתדלים ודואגים כל היום עבורם רק לענין מצבם הגשמי, ועבור מצבם הרוחני מה שאנו חייבים לאלקינו ללמדם תורתו ויראתו הוא רק טפל אצלנו בעו"ה.

שנאת חנם נתחזק מאד בעו"ה בדבר הפירוד אף בין האנשים המאמינים בתורת ד' בשלימות

וכן בעניני שנאת חנם נתחזק מאד בעו"ה בדבר הפירוד אף בין האנשים המאמינים בתורת ד' בשלימות וממילא הופקר בעוה"ר הלאוין דלשון הרע ורכילות, וידוע **גודל ההריסה של העון החמור הזה שמעורר המקטרג הגדול וממשיך הגלות על כלל ישראל**, וע"כ עלינו החוב כשנבוא לשוב לד' להתחזק לתקן את שני

הקלקולים האלו ונזכה לגאולה ב"ב, כי לא באמירת אשמנו לבד יוגמר התיקון, כ"א לתקן המעוות ממש.

ועל כן, ראשון לכל, צריך בלימוד התורה כל אחד לפי כחו, ומן הראוי שיתקבצו כל יראי ד' יחד בכל עיר ועיר ולטכס עצה איך להתחזק בענין לימוד התורה וקיום המצות ולהציל אותם שלא נפלו עוד ברשת המדיחים^ט וידוע שזכות התורה גורם לקיבוץ גליות כמו שאחז"ל: אין הגליות מתכנסות אלא בזכות התורה שנאמר כי יתנו בגוים עתה אקבצם.

בדרך הטבעי ואנושי לעולם, ואף גם שהחולי הזה טבעו שמדבק עצמו לכל המקרב אליו ומעפש את האויר עד שכל השואב אותו האויר הוא בסכנה גדולה ומתייראין אנו ודואגים על כל הנשאר לבית המלך שלא ישלוט במ החולי הזה חס ושלום על ידי התקרבות אל חדר משכבה, על כן הסכמנו יחד להיותנו שומרים הפתחים למחות בכל תוקף ועוז שאל יבא א' מבני בית המלך אל חדרה ואל יקרב אל פתח ביתה.

והנמשל אמר רבינו ז"ל על כל איש מישראל מוטל מצות תוכחה כדאמר קרא "הוכח תוכיח" וקל וחומר על הראשים המנהיגים והם ממונים על בית מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא

(ט) בעת התחילו הפריצים להתבצבץ (בעיר...) עד שהתגברו והלכו מאד מאד, פתח הח"ס ז"ל דברי תוכחת מוסר להשרידים אשר ה' קורא עליהם והמשל הזה אמר בדרשה אחת על אלה פורצי גדר כבזמנינו, מלך א' ה' לו בת אשר נפלה למשכב בחולי גדול, ומיד שלח אחרי אבירי הרופאים של בית המלך, אחרי הימים כאשר המלך הלך לבקר את בתו החולנית מצא אחד מן הרופאים עומד לפני חדר משכבה מזוין בכלי זין, וילך אחת הנה כאחד מאנשי המלחמה, שאל אותו המלך מה טיבו של דבר זה, אמר לו על משמרת אדוני המלך אני עומד, הלא צוית אותנו שנהיה על ביתך להשגיח ולשמור מזג הבריאות של בית המלך, ועתה כאשר שמענו וראינו שנפלה בתך לחולי גדול כל זמן שהיה מחשבה אצלנו שאפשר להביא לה מזור ותרופה היינו מחשבין ועושין כל דאפשר להיות לה רפואות תעלה, אמנם כעת אנו מביעים ויודעים שהחולי הזה אשר נפל על בתך אין לו רפואה.

לשמור מזג בריאות בניו מה שנוגע לנפשם ולשמור נשמותם שלא תכלינה ולהזהירם ולומר להם זה הדרך לכו בה לחיי עולם (ל"ה).

וכן בענין שנאת חנם יראו לתקן המעוות, דהיינו ראשון לכל יזהרו מאוד באיסור לשה"ר ורכילות' שע"ז הקפידה התורה מאד מאד כידוע מן התורה ומן הכתובים, שנאמר "שש הנה שנא ד' ושבע תועבות נפשו" וקחשיב שם השביעי דהיינו משלח מדנים בין אחים, וכן מצינו בזכריה ח' קודם בנין בית שני דכתיב, "אלה הדברים אשר תעשו אמת ומשפט שלום"י

אמר הקב"ה, אלו תרנגולת של אחד מכם היתה בורחת, כמה מבואות ה' מחזר אחרי', וארון בריתי בשדה פלשתים ואינם חוששים

והנה כתיב קרא וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע וכו' ואחז"ל שמרמז על מה שנשבה ארון ה' בשדה פלשתים ולבסוף כבדה מאד יד אלקים עליהם עד שהוכרחו לשלחו אל מקומו, שאמר הקב"ה אלו תרנגולת של אחד מכם היתה בורחת, כמה מבואות

(י) אמר רב פפא לית דעניא מכלבא ולית דעתיר מחזירא, יש לדקדק מאי מספר לנו זאת, ויש לומר כי באמת כל התורה מפי הגבורה שמענו, ועכ"ז אנחנו רואים כי כל הלאוין שבתורה אינם שוים, כי יש לאוין שהעולם נזהר בהם עד מאוד, כגון "ואת החזיר לא תאכלו" אם רואה א' בחבירו שאוכל חזיר יפרוש ממנו ולא ירצה להתחתן עמו ויבוש לדבר עמו, ויש לאו חמור מזה הרבה וקל הוא בעיני האדם וכצחוק נחשב הוא בעיניהם, כגון לדבר לשון הרע אז יאמר מה זאת. ובדרך רמז כי הלאו של "חזיר" הוא לאו עשיר, כי הכל יראים ממנו, והלאו דלשון הרע הוא לאו עני שאין מי שירא ממנו, והנה ארז"ל במס' פסחים כל המספר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים, והטעם כי גם הוא דרכו תמיד לנבוח ככלב, וז"ש רב פפא "לית דעני מכלבא" ר"ל לית לאו עני מלה"ר, "ולית דעתיר מחזירא" מהלאו "ואת החזיר לא תאכלו" הכל יראים ממנו (רפה"י בשם הגר"א).

(יא) וכן להתחזק בענין שמירת השבת, שגם זה מקרב הגאולה, כמו שאחז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין, ואף שאין אנו יכולין לזרז לכל ישראל, עכ"פ כל אחד בעירו ובמקומו בודאי מחויב לעשות כל מה שיוכל, [ועיין בס' שם עולם מבעל חפץ חיים זי"ע]

הי' מחזר אחרי', וארון בריתי בשדה פלשתים ואינם חוששים, ותשע לי זרוע. ואף אנו נאמר בענינו אלו היה נולד איזה -ד-בר בעיר ר"ל שעי"ז הי' מקלקל כל עסקיו, כמה טצדקי היה עושה כדי להפריע את הדבר, וכן בענין זה כאשר אנו רואים בעוה"ר שרבו המתפרצים להפריע דת קדשנו שהוא חיי נפשנו לעד ולנצח נצחים ע"י התפשטות ספרי חצונים, חל החיוב עלינו לחזק דת קדשנו בכל עיר ועיר ע"י הרבצת תורה הן לבע"ב, הן לנערים, הן להמון עם, אבל כשאין אנו עושים כן ואנו מחשים מזה. נראה שאין אנו חוששים לכבודו יתברך וכדי בזיון, והנה אנו מזרזים אפילו לאומות העולם, הבו לד' משפחות עמים, הבו לד' כבוד ועוז, ור"ל דראוי בודאי ליתן כבוד לשמו יתברך, ולפי"ז כ"ש דראוי לנו ישראל עם קרובו לתת כבוד לשמו ית' תמיד, אבל ח"ו כשהאדם מעלים עין מזה מה הוא צועק לבני עם אחר הבו לד' כבוד, וכבוד לד' כשהאדם מחבב תורתו ומצותיו לעיני הכל ומזרזם שגם הם יקיימו דבריו. (חומת הדת מבעל החפץ חיים זי"ע).

המתחיל במצוה אומרים לו גמור - המצוה על אחרים לגמור

ובימינו אלה נקהלו כמה פעמים רבנים ויראי ד' לטכס עצה לחיזוק הדת ולתקן כמה תקנות, אבל במשך הזמן נשכח הכל, ועלינו לחזקם ולעודדם שיתחזקו בדבר, ובזה אפשר לומר כוונת חז"ל שאמרו, המתחיל במצוה אומרים לו גמור ולכאו' מדוע לא אמרו המתחיל במצוה יגמור, רק אומרים דהיינו שאחרים אומרים לו.

אולם האמת הוא כשעולה על דעת איש א' מישראל לעשות איזה מצוה, אזי בודאי ד' הי' בעזרו, וזכות גדול הוא לו, או שעשה מקודם איזה מצוה, ומצוה גוררת מצוה, ותיכף הוא עושה במחשבה זו תיקון גדול ושמחה גדולה בכל העולמות, ומיד היצר עומד לנגדו בתחבולותיו ועושה כל התאמצות לבטלו מלעשות המצוה, ואח"כ כשרואה היצר שאחר כל המניעות שעושה עכ"ז אינו פועל כלום, אזי הוא מפיל על האיש הזה עצלות, ומראה לו ספיקות ואומר לו פן ואולי אינו מצוה כלל לעשות הדבר הזה, ואדרבה שהוא קרוב

לעבירה, ובזה מסמא את עיניו שאינו רואה כלל שהוא מצוה, וצריכין לזה זכות גדול ולבקש מאת ד' שיפקח ד' את עיניו ויראה בעיניו המצוה כבתחילה, ואם אינו זוכה בעצמו לראות, אזי המצוה על אחרים אשר מהם לא נעלמה כי לא להם המלחמה לזרז את האיש הזה שלא יתרשל כלל ח"ו מלגמור המצוה, ע"כ יבוא על נכון דברי חז"ל המתחיל במצוה אומרים לו גמור, היינו שאע"פ שח"ו הוא אינו רואה שמצוה לגמור מחמת הספיקות שמפיל לו היצר כנ"ל, עכ"ז המצוה על אחרים שיאמרו לו גמור. (דבש השדה, זוהר דעת).

בדבר ה' שמים נעשו - כל המחלל שבת חייב מיתה

בשבת הקב"ה שותק (שו"י גט)

בספר אור הישר (סי' י"ז אות י"ז, ועיין בזוה"ק שם) שאין לדבר בשבת ויום טוב אלא בלשון הקודש.

כל המדבר דברי חול בשבת מחלל את השבת
בפרהסיא,

כי המדבר צריך לדבר עם עוד אחד - נמצא שמחלל את השבת בפרהסיא

